מַפְסִיק[יב], דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵינוֹ מַפְסִיק, אֶלָּא אִם כֵּן חָרָשׁ[יג]: ב אַמַּת הַמַּיִם[יד] שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִקָּצֵר

להאכיל לבהמות. ואין הלכה כרבי מאיר: ב **אמת המים שאינה יכולה להקצר כאחת.** שהיא רחבה כל כך עד שהעומד

אלא א"כ חרש. [את] מקום הקרחה והוה ליה שדה ניר [לא] חרש לא דקוצר לשחת תחלת קצירה היא וכי גמר בישולייהו וקצר ליה לכוליה שדה כגומר קצירתו דמי ופאה אחת על הכל. לשון רש"י במנחות פרק ו' דף ע"א ע"ב ועי' מ"ש במ"ו פ"ג: ב **שאינה יכולה להקצר כאחת.** פי' הר"ב עד שהעומד באמצע אינו יכול וכו' ע"כ. וז"ל הר"ש אמת המים היינו שלולית דקאמר ת"ק דבכל ענין מפסיק ואתא ר"י למימר דוקא באינה יכולה להקצר כאחת שאם עומד באמצע אינו יכול לקצור מכאן ומכאן כדמשמע בתוספתא ומיהו בתוספתא [משמע] דתרי מילי נינהו דקא חשיב במלתיה דתנא קמא שלולית וקוצר לשחת וג' תלמים של פתיח ואמת המים שאינה יכולה להקצר כאחת. רי"א אם עומד באמצע °וקוצר מכאן ומכאן מפסיק ואם לאו אינו מפסיק ולתנא קמא מפסיק אף על פי שעומד מצד אחד וקוצר מצד השני עכ"ל. ומבואר שיש כאן טעות סופר. שהרי על פי התוספתא הוא מפרש ובתוספתא מפורש שאם עומד באמצע וקוצר וכו'. הואיל ואם עומד בצד אחד אינו יכול לקצור בצד השני סבירא ליה לר"י דמפסיק. ולכן צריך להיות בתחלת דבריו שאם אינו עומד באמצע. ותו בירושלמי הוון בעי מימר מן מה דאמר ר"י בעומד מצד אחד ואינו יכול לקצור מצד השני אבל אם היה עומד באמצע וקוצר מכאן ומכאן אינו מפסיק אשכח תנא ופליג היה עומד באמצע וקוצר מכאן ומכאן מפסיק מצד אחד אינו מפסיק. וה"פ ס"ד דבני ישיבה למימר דר"י ס"ל בעומד מצד אחד וכו' ומכל מקום אם היה עומד באמצע וכו' דאינו

פירוש המשניות להרמב"ם

ב **אמת המים.** היא תעלה או גולת מים. וענין אינה יכולה להקצר כאחת כי כשיהיה בצד א' לא יוכל לשלוח ידו ולקצור בצד אחר. **ומעדר.** מקום קשה כחלמיש שלא יוכלו הבקרים לבקוע אותו במחרישות אבל יחפרוהו בכלי ברזל העושים לחפור בארץ ועל כן אמר הארץ ההיא אע"פ שהבקרים לא יוכלו לחרוש אותה כשישאר בין שתי השדות מן הארץ ההיא מקום שלא חפרוהו ולא חרשו אותה אינו מפריש בין שתי השדות אחרי שאפשר לחפור אותו בידים ולחרוש יהיה נחשב כמחובר ונותן פאה אחת לכל ואע"פ שהבקרים לא יוכלו לחרוש אותו וטעם זה כי כשנזרע הארץ ההיא יחפרוהו בידים

מלאכת שלמה

קצירה אבל במנמר לאוצר פי' שבשל כ"ל ומלקטו ע"מ לאוצרו ולייבשו לא פליג ר"ע. ופרכינן והא כי אתא רבין אר"י מחייב היה ר"ע אף במנמר לאוצר ור"מ כשהביא שליש אית ליה התם בברייתא דאתחלתא דקצירה היא ומשני ר"מ ס"ל כר"ע בלא הביאה שליש ופליג עליה בהביאה שליש. וז"ל רש"י ז"ל בתלמוד המוגה שבידי שם בפ' ר"י דף ע"א והקוצר לשחת מפסיק אם קצר לשחת את אמצע שדהו ועשה קרחת בינתיים מפסיק לתת פאה לכ"א כשיגמר בשולו. וחכ"א אין מפסיק קוצר לשחת אא"כ חרש את מקום הקרחה דהו"ל שדה ניר אבל לא חרש לא דקוצר לשחת תחלת קצירה היא וכי גמר בישולייהו וקצר ליה לכוליה שדה כגומר קצירתו דמי ופאה א' על הכל. ע"כ: ב **אמת המים כו'.** שהיא רחבה כ"כ עד שהעומד באמצע כו'. לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט בפי' הר"ש ז"ל ולת"ק מפסיק בכל ענין אע"פ שעומד בצד א' וקוצר מצד השני ע"כ. והרמב"ם ז"ל פי' ואינה יכולה להקצר כאחת כי כשיהיה בצד א' לא יוכל לשלוח ידו ולקצור בצד אחר ע"כ. וכתב ה"ר אפרים אשכנזי ז"ל איני יודע למה לא פי' ר"ע ז"ל כפי' הר"מ ז"ל שהוא פשוט יותר ע"כ. ונלע"ד לומר שאינו פשוט יותר ואף כי ר"ע ז"ל תפס לשון התוספתא שהעתיקנה בסמוך בס"ד. וגם ס' תוי"ט כתב שמבואר הוא שע"פ התוס' הוא רוצה לפרש אלא דמסתבר שיש להגיה כו'. וגם הר"מ ז"ל שם בחבורו כתב לשון היולי ר"ל סתום וז"ל או אמת המים שאינו יכול לקצור מה שבשני צדדיה כאחת ע"כ. וכתב שם מהרי"ק ז"ל כי נראה לו לפי מה שפסק הר"מ ז"ל כר"י דס"ל ז"ל דלא פליג ר"י את"ק כו'. אבל בירושל' משמע קצת דפליגי רבנן עליה דר"י ואע"ג דיכולה להקצר כאחת מפסקת ובלבד שתהא אמת המים קבועה ע"ש ובפי' הר"ש ז"ל:

תפארת ישראל

יכין

יב. חזר ונקט מפסיק. לומר דבשחת פליגי ר"מ וחכמים: **יג.** את המקום שקצר לשחת דמדהתחיל בו לקצור גרע מבור וניר. וכולן שיעור רחבן ג' תלמים והוא מעט פחות מרובע (רובע הוא י' אמות וטפח ופחות מאצבע. מרובעים) ודוקא בשדה קטנה שכל א' אינה רחבה רק נ' אמה על ב' אמות רוחב. אבל בשכל א' גדולה יותר מזה. אז בבור וניר צריך שיהיו רחבים כ"א רובע ממש. חוץ מזרע אחר דסגי בכ"ש (ועי' רמב"ם וראב"ד פ"ג ממתנות עניים): **יד.** היינו שלולית [אב"י עי' בתוי"ט ופי' רב"א] וקראה בכאן אמה. מדאינה רחבה כשלולית רק כדי אמה מכאן וכדי אמה מכאן ואפ"ה לר"י מפסקת:

בועז

הר"מ. נ"ל דכוונת רבותינו. או למנקט רבותא אליבא דרבנן. דאפי' בקוצר לבהמה אינו מפסיק. או דטעמא יהיב. דמדרוב קציר שחת הוה לבהמה. אפי' נתכוון הוא לאדם. בטלה דעתו אצל כל אדם (כפסחים ד"ו ב'). **השיבני** רבינו הגאון הנ"ל ידעתי שידוע לכבודו גודל הדוחק בזה. וחידוש ראיתי כעת. שהאיש אלקי הגאון מהר"א ווילנא זצ"ל בספרו שנות אליהו. כ' ג"כ כהר"ב ובמפורש יותר

משנה ראשונה

אלא א"כ חרש. משמע דחכמים תרתי בעו קוצר לשחת וחרש דחרישה מגלי עלה דקצירה דלאו אתחלתא דקצירה הוי אבל נגמרה התבואה וקצר כדרכו אפילו חרש אח"כ לא חשיב הפסק דכבר מתחלת הקצירה אתחלה לה חיוב פאה ומיפטר בפאה אחת וכי אמרי' דניר הוי הפסק כשלא התחיל בקצירה. ולהכי צריך למיתני הכא אא"כ חרש אע"ג דתני לה ניר. ולשון הרמב"ם בחבורו פ"ג מהמ"ע שדה שקצר באמצעה אפילו קודם שתביא שליש וחרש מקום שקצר ה"ז מפסיק ע"כ משמע שמפרש בהיפך דחרש מהני אפילו אחר קצירה גמורה. וה"ק אא"כ חרש דמהני אפילו קצר כדרכו. ולפ"ז צריך למיתני אא"כ חרש דלא נימא ניר דמפסיק היינו כשלא התחיל בקצירה קמ"ל: ב **שאינה יכולה להקצר כאחת.** וצריך טעם מאי שנא אמת המים ששיערו בה דיכולה להקצר כאחת טפי מכל הני הבור והניר וזרע אחר. ושמא אמת המים הוי צורך לשדות להשקותן ולהכי כשדה דמי ואינו מפסיק אא"כ אינה יכולה להקצר כו' וכל הני אפילו יכולין ליקצר מפסיקין וכן נראה לפי מ"ש הר"ב דאמת המים היינו שלולית דלעיל וכ"נ מדברי הרמב"ם בחבורו שלא העתיק שלולית כלל אלא אמת המים. וא"כ תנא דמתני' אמאי שני בלישני' דהתם קרי לה שלולית והכא אמה. אלא דסתם אמת המים עשוי לצורך השדה כדפי' הר"ב פ"ק דמ"ק מ"ב שלכך נקראת אמה וכיון שצורך השדה הוא אינו מפסיק אא"כ אינה יכולה כו' אבל נחל אע"פ שראוי גם הוא להשקות אין עשוי לכך ובכל ענין מפסיק והיינו נמי דאמרו בירושלמי דנחל מפסיק אע"פ שאינו מושך ואמה דוקא מושכת וקבועה וכ"כ הרמב"ם בחבורו והיינו מטעמא דפי'. ונראה לפ"ז דאמה היינו שלולית הא דאמרי' גבי שלולית שמחלקת שלא לאגפי'. אגפי' היינו השדות שבצדה וכן נראה מדברי רש"י בפ' הכונס דף ס"א:

ציונים

אלא אם כן חרש. מיי' שם: ב **אמת המים.** שם הל"ג.

ראשון לציון

[תוי"ט ד"ה] **אלא א"כ חרש כו' ל' רש"י במנחות פ"ו דף ע"א ע"ב כו'** ושם מבואר בזה"ל וחכמים אומרים אין מפסיק קוצר לשחת אלא א"כ חרש מקום הקרחה כו':

תוס' רעק"א

ב [אות כן בתוי"ט ד"ה **שאינה. וקוצר מכאן ומכאן מפסיק.** ובפר"ח בס' מים חיים כ' דעיקר הגירסא אינו מפסיק ואם לאו מפסיק והיינו כהרע"ב.

תוספות אנשי שם

בר"ב ד"ה **והקוצר לשחת כו' לבהמות.** ע' תור"ע ובתפא"י בבועז. וכוונתו הא דר"ז משמיה דנפשיה וכמ"ש במה"פ שם ע"ש: ב במשנה **שאינה יכולה.** לאשמעינן רבותא דאע"פ שהקמה עולה מכאן ומכאן בתוך האמה עצמה כשהיא רחבה כ"כ הוי הפסק לכך תני בלשון זה דקאי אאמה (ה"ע): בר"ב ד"ה **אמת המים כו' דהיינו אמת המים כו'** בהכי א"ש דלא תני רי"א אמת המים משום דקאי אמאי דכבר נזכר למעלה. והא דשני משלולית לאמת המים. משום דלר"י דוקא גדולה מפסקת ולהכי מפרש מילתיה. אבל הת"ק דאפילו קטנה מפסקת תני שלולית (רמ"ז): תוי"ט ד"ה **שאינה כו' ומיהו בתוספתא כו'.** א"ה לא זכיתי להבין למה לא נוכל לפרש גם בתוספתא שהן ואמת המים כו' הוא התחלת מאמר ומדברי ר"י כמו במשנתינו. ואי משום וי"ו דואמת ה"נ תנן במ"א והקוצר לשחת דהוא נמי התחלת מאמר מדחזר ונקט מפסיק ומ"מ תנא והקוצר בוי"ו: בא"ד **ולת"ק מפסיק וכו'** ומ"ש הת"ק שאינה יכולה להקצר. פי' אם אינו עומד בתוכה אפילו מצד א'. ורי"א אם אינה יכולה להקצר אפילו בעומד בתוכה מצד זה אע"פ שיכול לקצרה בעומדו באמצע מפסיק (רמ"ז). אבל תמוה דלפ"ז ר"י במתני' אומר אותו לשון שאומר הת"ק בתוס' ואיך יתכן שיסבלו ב' לשנות

נחמע מינו יכול לקנות מכאן ומכאן: **רבי יהודה אומר מפסקת.** ופליג אתנא קמא דאמר לעיל על שלושת דהיינו אמת המים דבכל עניין מפסיק. ור' יהודה סבר לה יכולה להקנר כאחת, אינה מפסקת. והלכה כרבי יהודה: **וכל ההרים אשר במעדר יעדרון.** הר שמודו זקוף ואין בקר בכליו יכולין לעבוד שם ומפסיק בין שמי השדות: **הוא נותן פאה לכל.** כלומר נותן פאה אחת לכל שמי השדות ולא חשיב הפסק הומיל והם נעדרים במעדר כלומר שכני לדם מופרים חומו הר בכלי שמופרים בו את הקרקע אין זה הפסק שהרואה אומר אין זה קרקע בור אלא למאר מופרים חומו במעדר וזורעים חומו ושמי השדות הם אחת: **ג הכל מפסיק לזרעים.** מפרש בגמ' בירושלמי דהכל לאתויי סלע שהיה עובר על פני כל השדה. אם צריך הוא לעקור את כי מדרשא ואתא לפרושי שלושת אתנא בריישא דמפסקת דה"מ בשאינה יכולה להקנר כאחת ע"כ. ועיין מ"ש במשנה ו' פ"ג דבכורים. אבל הר"ב דמפרש כשיטת הר"ם דמ"ק ור"י פליגי ה"ל לפסוק כמ"ק: **הוא נותן פאה לכל.** אלא למי נתכוון. להכא איכא למימר אלא שאינה כך בורה אלא שלא היה יכול עכשיו לחרוש בנקרים ולאחר יאפור כמ"ש הר"ב. [ומ"ש הר"ב כלומר נותן פאה אחת וכו'. ובמשנה שבירושלמי גורס כן להדיא ומכל מקום

כְּאַחַת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מַפְסֶקֶת. וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבָּקָר יָכוֹל לַעֲבוֹר בְּכֵלָיו, הוּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל: ג הַכֹּל

מפסיק. משמע בריישא דאלא מסברא זו אתני היה עומד בחמע וכו'. וכן פירש בכ"מ פרק ג' מהלכות מ"ע (ויש גם כן ט"ס שם שמ"ש שהולכת ל"ל שמוקמת) והשתא פירוש הר"ב אתיא שפיר כמ"ד דירושלמי אבל אין זה דרכו ולא דרך כל מפרש להלכה. אעפ"ה נראה דרך רש"י ז"ל בהרבה מקומות לפרש המשנה כמ"ד דבגמרא היינו משום דדרך פירושו בסדר המשנה שבגמרא ולאו הוא להבין המשנה כמ"ד טרס נוהו למסקנת דגמרא אבל פירוש הר"ב נסדר המשנה גלא גמרא לאו ונכון שיפרש כמסקנת דשמעתא לכן מסתבר שיש להגיה בדברי הר"ב וכל"ל עד שאם אינו עומד בחמע וכו'. ועוד יש תימה בדברי הר"ב מה שפסק הלכה כר"י ולעולם הלכה כחנא קמא דסתם לן רבי כותיה. והא דהרמב"ם פוסק כר"י הוא מטעם שכתב הכ"מ בפ' המזכר וז"ל ר"ל שהוא מפרש דר"ה היא ונכתב בשם ר"י משום דהוא ממרה

ציונים

וכל ההרים. שם הלכה ו: **ג הכל מפסיק.** תוס' ב"ב נה:

שינויי נוסחאות

ב פאה לכל ירושלמי פאה אחת לכל.

תום' רעק"א

[אות יט] ברא"ב ד"ה **הוא נותן. הואיל והם נעדרים.** ולשון אע"פ דנקט במתני' הוא קצת דחוק דהא אדרבא מזה הטעם הוא דאין מפסיקין. והרמב"ם בפי' תיקן קצת דבא לומר אע"פ שאין הבקרים יכולין לחרוש אותה ונשאר בור מ"מ אין מפסיק עי"ש באורך. והרמב"ם לנפשיה כ' פי' אחר שהוא מקום שאינו מישור ויש בה תלוליות ומקום א' גבוה ומקום א' נמוך. ואמר מתני' אף על פי שא"א לחורש לבקוע אותה בכלי המחרישה במענה א' אבל חורש אותה מקומות מקומות מ"מ אין לחשוב אותה מוחלקת להפריש פאה מכל הר וגבע אלא נותן פאה אחת לכל מפני שכל הזרע מחובר. וכ"כ הרמב"ם בחבורו.

תוספות אנשי שם

שוות ג' פירושים שויש שכתם תלוי כל המחלוקת. ומלתי שכך כן כתי' מ"ת ומפ' פי' אתר בתוספתא ע"ש: באו"ד **דד"ה היא.** טעם זה לא נהיר לפי התוספתא לפי' הר"ם דהדיא פליג מ"ק אר"י אלא הטעם מדלא הזכיר התנא מחלוקת דר"י לעיל גבי שלושת (לעתיה ד"ל דהוי כמו פתם ופת"ק מחלוקת) ול"ל מדשתקו ושנו אליבא דירושל' וכ"כ בע"מ. וכ"מ נראה דמפ' דר"י לף בתוספתא אתי לפרושי לאתויי גרים אר"י אבל הר"ם גורס רי"ו ולפלוגי אתא (רמ"ז): ברא"ב ד"ה **הוא נותן כו' שהרואה כו'** קשה נהי דבשעת התריסה אינה נראית כשדה בור אבל מ"מ בשעת הפרשת הפאה שהוא זמן הקלילה נראה לכל שהוא בור ואתאי נותן פאה לכל (מ"ח):

נימוקי הגרי"ב

פ"ב ג רע"ב ד"ה **הכל. מפרש בגמ' בירושלמי כו'.** נ"ב אינו כן בירושלמי והעתיק כן מפי' הר"ם ויש שם ט"ס. אין הכל מיושב דקאי על כל המזכר למעלה ממ"ח. וכ"ה בפי' הרמב"ם.

פירוש המשניות להרמב"ם

וכשיראה אדם מקום שאינו חפור לא יאמר שהוא בור ויפסיק אבל יאמר עוד יחפרו אותו לאחר זמן שאי אפשר שיחפרו הכל פעם אחד. כך פירשו הקדמונים זאת ההלכה. ואני אפרש בה פירוש אחר ואומר שזה המקום הנקרא מעדר אינו מקום מישור אבל הוא הרים וגבעות והראיה על זה מה שאמר וכל ההרים אשר במעדר יעדרון והוא אומר אע"פ שהיא עולה ויורדת ואי אפשר לחורש לבקוע אותה בכלי המחרישה במענה אחת מפני שיש בה מקומות תלולות ומקום אחד גבוה ואחד נמוך אבל יחרוש אותה מקומות מקומות ועל כן אין לחשב אותה נחלקת כדי שנוציא פאה מכל הר או מכל גבעה אבל פאה אחת הוא נותן לכל מפני שכל הזרע מחובר והלכה כר' יהודה. ג וענין שאמר **הכל.** כל שנזכר למעלה.

מלאכת שלמה

וכל ההרים כו'. פי' הר"מ ז"ל עוד פי' אתר מלבד הפי' שהביא ר"ע ז"ל שר"ל הר שאינו כולו שוה אלא יש בו מקומות גבוהות ומקומות עמוקות אע"פ שאינו יכול למרוש אותו כולו כאחת אעפ"כ מניח פאה א' נגוף הר אלא הסכים ג"כ בחבורו בפ"ג דהל' ממנות עניים. וז"ל הר"ש שירלי"ו ז"ל לכולה מתני'. חמת המים. מפרש בירושל' דאתא ר"י לאוסופי תפילו שאינה קבועה משיכת המים בה בימות"ג וביתות"ג כיון דאינה יכולה להקנר כאחת מפסקת. ואתא בירושל' מפרש מאי אינה יכולה להקנר כאחת אי מייתי בשומד מלד אחד ואינו יכול לקנות מלד השני ועלה הוא דפליגי רבנן בבעו קבועה דוקא. אבל אי אתא בבת אתת אפי' רבנן בבעו קבועה דוקא. אבל אי אתא בבת אתת אפי' רבנן דבעי קבועה. ומסיק למשכח תי בבריימא דבבי ר"י היה עומד בחמע וקולר מכאן ומכאן מפסיק מלד אחד אינו אלא מפסיק למשמע דדוקא בהתיא דרתבה כ"כ מייתי ר"י ועלה הוא דפליגי רבנן דבאינה רתבה דמלד אחד הוא דאינו קולר מודה ר"י לרבנן דאינו מפסיק אע"כ היא קבועה. והכי תניא בתוספתא בהדיא אחת תמת המים שאינה יכולה להקנר כאחת אר"י אם עומד בחמע וקולר מכאן ומכאן מפסיק. אתין בבבא הקו"ף דגוסה המורם בבקר אינו יכול לעבור בכלי המחריסה שלו ע"כ. וגם ה"ר יהוסף ז"ל נקד דגם. ולשון אע"פ דקתני בחמתי' נלע"ד דה"ק אע"פ אתין הבקר וכו' דסד"א כיון שאין המחריסה יכולה לעבור הוי הפסק ונותן שמי פאות קמ"ל דאדרבה כיון שמעדר יכולין להעדר לא הוי הפסק: ג **הכל מפסיק לזרעים.** כתב הרא"ש ז"ל דאתא לאתויי הא דאר"ל בירושלמי היה שם סלע על פני כל שדהו אם עוקר הוא את המחריסה מלד זה ונותנו מלד זה מפסיק מלד אחד אינו מפסיק

טו. שהעומד בחמע ג"א שיקולר כאן וכאן: **טז.** פליג אתנ"ק דס"ל דבל"ז מפסיק: **יז.** שיפסיד: **יח.** שהבר זקוף וג"א למרשו עם שוריס. או שהבר קשה ואי אפשר לבקוע הקרקע בקנקן המחריסה. אבל מופרין חומו מקום בידי אדם בחרע ותניעת. ואם הר כזה מפסיק בין ג' שדות: **יט.** כ"ל פאה א' בשמיהן. אבל אם חומו מקום המפסיק אין מופרין חומו כלל אפי' בידי אדם אז צריך ליתן פאה לכל שדה לבד. ולקמן סי' כ': **כ.** כל המזכר במ"ח וב'. והכל לאתויי סלע שחולק השדה. וצריך לעקור המחריסה מלד זה לבד שני:

משנה ראשונה

ג הכל מפסיק לזרעים. פי' הר"ב לאתויי סלע ע"פ ור"ל אפילו אין גרוחתו כשיעור שלם תלמים דאל"כ פשיטא לן גרע מבור ושיר:

ציונים
ואינו מפסיק. מיי' שם הלכה יט. ד **ולחרובין**. מיי' שם הלכ"ט. **לזיתים** שם הלכ"ג:

שינויי נוסחאות
ד **נותנין** במצ"ג שהיו נותנין.

תום' רעק"א
ד [אות כא] **כל הרואין זא"ז**. היינו שאדם עומד בצד חרוב זה וחבירו עומד בצד חרוב זה ורואים זא"ז כ"כ הרמב"ם. והראב"ד כתב שראיה זו היא שאדם עומד בראש חרוב זה ורואה החרוב שבצד אחר. ואם היו ג' אילנות החיצונים רואים את האמצעי והחיצונים אינם רואים זא"ז נותן מן החיצונים על האמצעי ומאמצעי על החיצונים אבל לא מן החיצונים מזה על זה. ירושלמי.

במשנה לקמן ל"ג]: ג [**ואינו מפסיק לאילן**. לא לכל המינים נלמדו וזימים ולימו כן כמו שמנינו במשנה לקמן]: **שער**. [וכן במשנה ה' פ"ג לכלאים] ומפרשינן הענפים והוא לשון עברי כלכתיב וימלט השעירתה בספר שופטים סימן ג' לפירוש רש"י: ד **ולחרובין**. טעמא כתב הרמב"ד בהשגותיו בפ"ג מהמ"ע וז"ל מפני שהם גדוהים הרבה ומסובכין כדתנן (בפרק ג' דבבא בתרא משנה ז') בחרוב ובשקמה חמשים אמה

מַפְסִיק לִזְרָעִים, וְאֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן[כא] אֶלָּא גָּדֵר[כב]. וְאִם הָיָה שֵׁעַר כּוֹתֵשׁ[כג], אֵינוֹ מַפְסִיק, אֶלָּא נוֹתֵן פֵּאָה לַכֹּל: ד וְלֶחָרוּבִין[כד], °כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה[כה]. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, נוֹהֲגִין הָיוּ בֵּית אַבָּא נוֹתְנִין פֵּאָה אַחַת לַזֵּיתִים שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל רוּחַ[כו], וְלֶחָרוּבִין כָּל

המחריסה מגד זה כדי לתת חומה לגד זה, מפסיק: **אלא גדר**. גבוה עשרה טפחים: **שער כותש**. ענפי האילן קרויין שער, ופירוש שער כותש שהנופות של אילנות מתערבין זה עם זה למעלה מן הגדר כעלי זה המקוע במכתש: ד **כל הרואים זה את זה**. כל זמן שהעומד אצל אחד מהאילנות יכול לראות האילן האחר אף על פי שים ביניהן גדר אינו מפסיק ולוקח פאה מאילן אחד על מנינו: **לזיתים שהיו להם בכל רוח**. פאה אחת היו נותנים על כל הזיתים שהיו להם לגד מזרחה של עיר ופאה אחרת על

פירוש המשניות להרמב"ם

ופירוש **גדר**. ידוע ובלבד שיהיה גבוה הגדר י' טפחים ואז יפריש בין האילנות ויוציא פאה מכאן ופאה מכאן. ופירוש **שער כותש**. הוא הבדים והפארות ירצה לומר ענפי האילנות שהיו נוגעין בגדר ומשולחין עליו ואז יהיה כמחובר ואמרו בגמרא כעלי במכתשת ענינו שינטו הפארות על הקיר. ד **רואין זה את זה**. שלא יהיה בין אילן לאילן שום סתר שיסתיר ביניהן ויהיה מרוחק זה מזה שאם יעמוד האדם אצל הא' יראה השני. ופי' **בכל רוח**. בכל הצד כגון להוציא פאה אחת מכל הזיתים שבמזרח המדינה ופאה אחת מכל מה שיש במערבה

מלאכת שלמה

תוספות אנשי שם
ג בר"ב ד"ה **אלא גדר גבוה י"ט**. כלמעלן פ"ד דכלאים מ"ג (רמ"ז). ד"ה **שער כותש כו'**. **מתערבין כו'** כ"כ גם הר"ש ולפ"ז שייכי נוגעים בגדר. אבל הר"מ לפ"ז שייכי נוגעים בגדר ע"ג. וע' שנ"מ כאן ובר"ש פ"ה דכלאים מ"ג:
ד בר"ב ד"ה **כל הרואים כו' האילן האחר**. פ"ה כ"מ גם הר"מ בפי'. ודוחה מ"ש שלא נצטרך למה שנתחק הרדב"ז בגמ' להרמב"ם שהובא במור"ש הרמב"ם שהובא במור"ש שם דקאמר אין יכולה העומד בגד מרוח זה את חבירו העומד בגד החרוב האחר. שלא הגדר מפסיק ביניהם ונתחק לפ"ז שאם לא היה שם גדר היו יכולין לראות זה"ז. משמ"כ לפי' הר"ב ג' מ"ש שאף אם יש גדר יוכל לראות את החרוב שמעבר השני ממעל לגדר. ולכאורה אף לפי' הרמב"ם לא קשיא דהא כבר כ' הר"ב שפיעור הגדר י"ט ומ"כ שפיר יוכלו הפשים לראות זה"ז ממעל לגדר. וע"ע. ומשמע שאם אין ביניהם גדר מע"פ שאין רואין זה"ז נותן פאה ג' דהא לא גרעי משאר מילות דלא תנן כהו

תפארת ישראל

י כ י ן

כא. פאה של מילות: **כב.** גבוה י"ט. חוץ מהרואין וזימים: **כג.** ר"ל שענפי האילן מתערבים ממעל לגדר. ועי' מה שכתבנו בפ"ד דכלאים

י כ י ן

פ"ה מ"ג): **כד.** שגבוהים הרבה: **כה.** בעומד אצל ג' רואה הפני מפיו ממעל לגדר מלטרפין: **כו.** לרוח ג' של עיר:

משנה ראשונה

אלא גדר. ורואה הס"ה חרין עמוק עשרה ורחב ארבעה הרוי כגדר לענין כלאים כדתנן פ"ג דכלאים מ"ח וכמה דוכתי וכן בפ"ז דעירובין מ"ג וקתני גדר והס"ה חרין דדמי ליה ול"ע שלא כתבוהו המפרשים. ולא עוד אלא שמדברי הרמ"ם שכתב בר"פ דאהל היינו לפיפו אין בו מים הוי הפסק טפי מבור ומני לה התם משום פילן דבפילן לפיפו נחל הינו מפסיק. ומשמע לפיפו רחב הרבה קשה מדלא קתני לזורעים מני ליה דמפסיק לפיפו בפחות מרוחב שלש מלמים ועל"ד ל"ע. ולמ"ל לפי' בר"פ דעיקר דין זה דתין מניחין פאה משום לקדה הוא הל"מ ל"ב להכי גמירי הלכתא דלזוקא גדר מפסיק בפילן ולא חרין וכן נראה דאהל ושלולית לא הוכרו לענין כלאים ולא בשום מקום אלא בפאה. ומ"ש תוי"ט בפ"ב דכלאים בטעמא דהכי הלכה לאומרא והכי לאומרא לא משכחב לאשמועי' דגדר ושלולית שהיו נוגעין בגדר ומשולחין עליו ואז יהיה כמחובר ואמרו בגמרא כעלי במכתשת ענינו שינטו הפארות על הקיר. ד **רואין זה את זה**. שלא יהיה בין אילן לאילן שום סתר שיסתיר ביניהן ויהיה מרוחק זה מזה שאם יעמוד האדם אצל הא' יראה השני. ופי' **בכל רוח**. בכל הצד כגון להוציא פאה אחת מכל הזיתים שבמזרח המדינה ופאה אחת מכל מה שיש במערבה

רואין זה"ז שאין שום דבר מפסיקן. ולמעוטי מה היו בזיתים גדוהין בזמנם שמפסיקין. והכי משכחת בפ' הספינה כל שרואה פני המה זהו הגזע וכל שאינו רואה פני המה זהו מהשרשים שלא כדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' מ"ע שכתב דקאי אגענים שע"ג. ופי' כן משום דלא שייכא רישא במרואין ואין פי' זה נכון. ושמע מינה הר"ב ז"ל שלא להרחיקין יותר מדאי שאם אי"ל תרוב ג' כאן ולסוף פרסה תרוב אחר אלא שלא יהא שום דבר מפסיקן שאין שרגע אינו על זה. והנכון כדפי'. ולמעוטי נמי הרשעים רואין את המענעים ואין הרשעים רואין זה"ז. שהיו להם בכל הרוח. ואפילו אינם רואין זה"ז. ובירושל' מפרש שהעיר מכוונת להם את הרוחות: מעמו. של ר"ג: שהיו להם בכל העיר. מד' רוחות נותנין פאה ג' ושעמת מפני שהן גבוהין מאד ומסובכין כדתנן בב"ב ובשקמה ג' אמות. עכ"ל ז"ל. וכן פי' הראב"ד ז"ל שם בהשגות.

מלאכת שלמה

ואינו מפסיק לאילן. ז"ל הר"ם שיילי"ו ז"ל ואין מפסיק לאילן אלא גדר לת"ק היינו כולהו אילנות דמנין פ"ק דמסייבי בפאה מפסיק להו גדר כר מחרוזין כדמפרש בתתי'. ובירושל' מפרש סדר מטען וכמה קירוב גזען אאל הגאל או השלולית דמש"ה לא מפקקי דכי תורש אאלן ונכנסין כלי המחריסה בגאל או בשלולית דבהכי ממזי דלא הוו הפסקה ועוד מפרש התם שיעור נופן עכ"ל ז"ל: **שער כותש**. פי' הרא"ם ז"ל שיעור כמו וימלט השעירתה לתהוד והוא יער שאילנותיו דקים ודבוקים זל"ז ודאם נתבד בהן וכן הופך שער שתי שורות דפ"ד דכלאים ומשמע דקרינן ליה בסי"ן סבולת כמו שהיא מלת השעירתה. וע"ש בס' קרבן אהרן: ד **ולחרובין כו'**. פי' הר"ם שיילי"ו ז"ל. כל הרואין זה"ז. אחרוזין קאי ומ"ג דלא שייך רואיה בזיתין אלא משער תנא הכי דאילו היה להן רואיה היו רואין זה"ז שאין שום דבר מפסיקן. ולמעוטי מה היו בזיתים גדוהין בזמנם שמפסיקין. והכי משכחת בפ' הספינה כל שרואה פני המה זהו הגזע וכל שאינו רואה פני המה זהו מהשרשים שלא כדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' מ"ע שכתב דקאי אגענים שע"ג. ופי' כן משום דלא שייכא רישא במרואין ואין פי' זה נכון. ושמע מינה הר"ב ז"ל שלא להרחיקין יותר מדאי שאם אי"ל תרוב ג' כאן ולסוף פרסה תרוב אחר אלא שלא יהא שום דבר מפסיקן שאין שרגע אינו על זה. והנכון כדפי'. ולמעוטי נמי הרשעים רואין את המענעים ואין הרשעים רואין זה"ז. שהיו להם בכל הרוח. ואפילו אינם רואין זה"ז. ובירושל' מפרש שהעיר מכוונת להם את הרוחות: מעמו. של ר"ג: שהיו להם בכל העיר. מד' רוחות נותנין פאה ג' ושעמת מפני שהן גבוהין מאד ומסובכין כדתנן בב"ב ובשקמה ג' אמות. עכ"ל ז"ל. וכן פי' הראב"ד ז"ל שם בהשגות.